

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

દિનેશ ક્યૂટ જોશી

વિરુદ્ધ

રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય

૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૧

[માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ. બી. શાહ અને આર. પી. સેઠી]

દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩:

એસ. ૪૮૨-હાઈકોર્ટ-હાઈકોર્ટની સુસંગત સત્તાઓ, નોટિસ જારી કર્યા વિના અને આરોપીની સુનાવણી કર્યા વિના, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તેના ડિસ્ચાર્જના આદેશને રદ કરીને- બે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી. ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સાથે વાંચી શકાય તેવા કલમ ૧૩ (૧) (ડી) હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ કરવા માટે અને કલમ ૧૨૦-બી ૧પીસી-ટ્રાયલ કોર્ટ તેમાંથી એકને આરોપમુક્ત કરતી હતી, જેણે હાઈકોર્ટ-હાઈકોર્ટ સમક્ષ પુનરાવર્તન અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં પુનરાવર્તનને નકારી કાઢવામાં આવ્યું હતું અને અધિકારક્ષેત્ર ૧ ૪૮૨ નો ઉપયોગ કરીને, પરંતુ નોટિસ જારી કર્યા વિના અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષમુક્ત કરાયેલા આરોપીની સુનાવણી કર્યા વિના, મુખ્ય આરોપીની મુક્તિ અદાલતી પ્રક્રિયાના દુરુપયોગમાં પરિણમી છે તેવું નિરીક્ષણ કરીને તેના ડિસ્ચાર્જના આદેશને

રદ કરીને-ટ્રાયલ કોર્ટ-હેલ્ડ દ્વારા મુક્ત કરાયેલા આરોપી દ્વારા અપીલ, કલમ ૪૮૨ માં અંકિત સિદ્ધાંત છે: સૂત્ર પર આધારિત:કવાન્ડો લેક્સ એલિક્વિડ એલિક્વિકોન્સીડિટ, સ્વીકારે છે કે જ્યાં સુધી શક્ય હોય ત્યાં સુધી આ વધારાની સામાન્ય શક્તિનો ઉપયોગ વધારાના સામાન્ય કેસો માટે અનામત રાખવો જરૂરી છે-મેટરને અપીલકર્તાની સુનાવણી પછી યોગ્ય આદેશ પસાર કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલતમાં રીમાન્ડ કરવામાં આવ્યો-અપીલકર્તા લુલ્સ માટે સલાહકારે સ્વીકાર્યું કે કોઈ નવો આદેશ આપવામાં નહીં આવે અને આ આદેશને અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી નોટિસ માનવામાં આવે છે જેથી તે કારણ દર્શાવી શકે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેને મુક્ત કરવાના આદેશને શા માટે રદ કરવામાં ન આવે અને તેના પર ગુનાઓ માટે આરોપ મૂકવામાં આવે. ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ હેઠળ સજા.

કાનૂની મેક્સિમ:

તેનો વિરોધ ન કરવો-- સમજાવાયેલ.

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૦૦૪.

૨૬. ૪ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.૨૦૦૧ સી. આર. એલ. માં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટ. ૧૯૯૩નો એમ. પી. નંબર ૭૩૪.

અપીલકર્તા માટે બી. ડી. શર્મા.

પ્રતિવાદીઓ તરફથી મનીષ સિંઘવી અને જાવેદ મહમૂદ રાવ.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો:

રજા આપવામાં આવી છે. અપીલકર્તાએ કથિત રીતે રૂ. સરૂપ સિંહ નામના વ્યક્તિને વીજળીનું જોડાણ આપવા બદલ ગેરકાયદેસર વળતર તરીકે ૧૨૦૦ રૂપિયા.ઉક્ત સરૂપ સિંહની ફરિયાદ પર પોલીસ દ્વારા જાળ બિછાવવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે.ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર, ચલણી નોટો રૂ. ૧૨૦૦, જે ફેનોલ્ફથાલીન પાવડરથી ભરેલું હતું, તે અપીલકર્તાના નિર્દેશો અનુસાર તેજપાલ સિંહને ચૂકવવામાં આવ્યું હતું.દરોડા પાડનાર પક્ષે તેજપાલ સિંહ પાસેથી રકમ વસૂલ કરી હતી, જેમણે પૂછપરછ પછી જણાવ્યું હતું કે તેમને અપીલકર્તાની સૂચના મુજબ સરૂપ સિંહ પાસેથી રકમ મળી હતી.તપાસ પૂર્ણ થયા પછી અપીલકર્તા અને તેજપાલ સિંહ સામે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦-બી સાથે વાંચીને કલમ ૧૩ (એલ) (ડી) હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ કરવા બદલ જોધપુરની પેટા-ન્યાયાધીશની અદાલતમાં અંતિમ અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ટ્રાયલ કોર્ટે તેજપાલ સિંહ સામે આરોપ નક્કી કર્યા હતા પરંતુ તેના ૧૦.૧૨.૧૯૯૩ ના આદેશો દ્વારા અપીલકર્તાને મુક્ત કરી દીધા હતા.પોતાની સામે આરોપ ઘડવાના આદેશથી અસંતુષ્ટ આરોપી તેજપાલ સિંહે હાઈકોર્ટમાં પુનરીક્ષણ અરજી દાખલ કરી હતી, જેને આ અરજીમાં આક્ષેપ કરાયેલા આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

તેજપાલ સિંહની પુનરીક્ષણ અરજીને ફગાવી દેતા, વિદ્વત ન્યાયાધીશે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, અપીલકર્તા સાથે સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટના આદેશને રદ કર્યો અને વિશેષ ન્યાયાધીશને તેની સામે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે પણ આરોપો ઘડવાનો નિર્દેશ આપ્યો.

અપીલકર્તાની તરફેણમાં પસાર કરવામાં આવેલા ડિસ્ચાર્જના આદેશને રદ કરતી વખતે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ચુકાદો આપ્યો:

"કલમ ૪૮૨ Cr.P.C હેઠળ આ અદાલતને આ અદાલત હેઠળના કોઈપણ આદેશને અમલમાં મૂકવા અથવા કોઈ પણ અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા અથવા અન્યથા ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા આદેશો કરવાની સહજ સત્તાઓ છે.

મારો માનવામાં આવતો અભિપ્રાય છે કે આ એક યોગ્ય કેસ છે જ્યાં આ અદાલતે કલમ ૪૮૨ Cr.P.C હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. જ્યાં વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશે આ ખૂબ જ વિવાદિત આદેશ દ્વારા મુખ્ય આરોપીને મુક્ત કર્યો હતો કારણ કે તેને મુક્ત કરીને તે અદાલતી પ્રક્રિયાના દુરુપયોગમાં પરિણમ્યું છે, તેથી, ન્યાયના અંતને સુરક્ષિત કરવા માટે, વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા મુખ્ય આરોપીને મુક્ત કરવાના વિવાદિત આદેશને રદ કરવો પડશે.

હું એ હકીકતથી વાકેફ છું કે મુખ્ય આરોપી દિનેશ દત્ત જોશીની વાત સાંભળ્યા વગર જ તેની વિરુદ્ધ આ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.સામાન્ય સંજોગોમાં, જો આ બાબત ૧૯૯૩માં દાખલ કરવા માટે મારી સમક્ષ આવી હોત, તો મેં ચોક્કસપણે તેમની વિરુદ્ધ નોટિસ જારી કરી હોત અને પછી આદેશ પસાર કર્યો હોત, પરંતુ અત્યાર સુધીમાં ૮ વર્ષનો સમયગાળો પસાર થઈ ગયો છે અને જ્યારે કોઈ અન્ય અભિપ્રાય શક્ય નથી, ત્યારે સુનાવણીની તક લંબાવવી અને પછી કોઈ પણ આદેશ પસાર કરવો એ નિર્થક કવાયત હશે.જો મેં આ તબક્કે નોટિસ જારી કરી હોત, તો સેવાને ટાળવા અને મામલાની સુનાવણીમાં વિલંબ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોત, જેમાં પૂરતો વિલંબ થયો છે.

જ્યારે મેં મુખ્ય આરોપીને મુક્ત કરનારા વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને રદ કર્યો છે, ત્યારે વિદ્વાન વકીલ શ્રી બોરા આ અરજીને દબાવવામાં અસમર્થ હતા કારણ કે તેમની મુખ્ય ફરિયાદ એ હતી કે જો મુખ્ય આરોપીને મુક્ત કરવામાં આવે તો તેના ક્લાયન્ટ સહ-આરોપી અરજદાર પર આરોપ લગાવી શકાતો નથી.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે અરજદાર સામે આરોપો ઘડતા વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૦.૧૨.૯૩ ના વિવાદિત આદેશ સામે વર્તમાન અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

જો કે; મુખ્ય આરોપી દિનેશ દત્ત જોશીની તરફેણમાં ૧૦.૧૨.૯૩ તારીખનો વિવાદિત આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં તેમને વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા મુક્ત કરવામાં

આવ્યા હતા, જેને આથી રદ કરવામાં આવે છે અને કલમ ૪૮૨ Cr.P.C હેઠળ આ અદાલતની અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને રદ કરવામાં આવે છે.

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ ઉચ્ચ અદાલતને સંહિતા હેઠળ કોઈ પણ આદેશને અમલમાં મૂકવા માટે અથવા કોઈ પણ અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા આદેશો કરવાની અંતર્ગત સત્તાઓ પ્રદાન કરે છે.તે કાયદાનો સારી રીતે સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે દરેક અદાલતને એક કેબિટો ન્યાયી કાર્યવાહી કરવાની સહજ સત્તા છે—તે વાસ્તવિક અને નોંધપાત્ર ન્યાય કરવા માટે કે જેના વહીવટ માટે જ તે અસ્તિત્વમાં છે અથવા અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે.વિભાગમાં અંકિત સિદ્ધાંત આ ઉક્તિ પર આધારિત છે:જ્યારે કાયદો કોઈને કંઈ પણ આપે છે, ત્યારે તે બધી વસ્તુઓ પણ આપે છે જેના વિના વસ્તુ પોતે અનુપલબ્ધ રહેશે.કલમ દસ્તાવેજો કોઈ નવી સત્તા પ્રદાન કરતી નથી, પરંતુ માત્ર જાહેર કરે છે કે ઉચ્ચ અદાલત કલમમાં નિર્દિષ્ટ હેતુઓ માટે અંતર્ગત સત્તાઓ ધરાવે છે.કારણ કે લેકુના કેટલીકવાર પ્રક્રિયાગત કાયદામાં જોવા મળે છે, આ વિભાગને આવા લેકુના જ્યાં પણ મળી આવે ત્યાં તેને આવરી લેવા માટે અંકિત કરવામાં આવ્યો છે.જોકે, આ કલમ હેઠળ હાઈકોર્ટને આપવામાં આવેલી અસાધારણ સત્તાઓનો ઉપયોગ, શક્ય હોય ત્યાં સુધી, અસાધારણ કેસો માટે અનામત રાખવો જરૂરી છે.

પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને યોગ્ય આદેશ પસાર કરવાની હાઈકોર્ટની સત્તાને ગંભીરતાથી વિવાદિત કરી નથી, પરંતુ દલીલ કરી છે કે સૂચિત આદેશથી પ્રભાવિત થવાની સંભાવના

ધરાવતી વ્યક્તિને નોટિસ આપ્યા વિના આવો કોઈ આદેશ પસાર કરી શકાતો નથી.વિદ્વાન સલાહકારની રજૂઆતમાં આપણને સાર મળે છે.સ્વીકૃત સ્થિતિ એ છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતા પહેલા, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેની તરફેણમાં પસાર કરાયેલા ડિસ્ચાર્જના આદેશને રદ કરવાના સૂચિત આદેશ સામે કારણ દર્શાવવા માટે નોટિસ આપવી યોગ્ય માન્યું ન હતું.અમે કેસની યોગ્યતાઓ પર ટિપ્પણી કરવાનું ટાળીએ છીએ અને અનુભવીએ છીએ કે 'જો અપીલકર્તાને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી નવા આદેશો પસાર કરવા માટે કેસ હાઈકોર્ટમાં પાછો મોકલવામાં આવે તો ન્યાયનો અંત આવશે.

આ સંજોગોમાં વિવાદિત આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને આરોપો ઘડવાના પ્રશ્ન પર અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી યોગ્ય આદેશો પસાર કરવા માટે કેસ હાઈકોર્ટમાં પાછો મોકલવામાં આવે છે.આ આદેશ અપીલકર્તાને કારણ દર્શાવવા માટે આપવામાં આવેલી નોટિસ માનવામાં આવશે કે શા માટે વિવાદિત આદેશને રદ કરવામાં ન આવે અને તેના પર ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે આરોપ મૂકવામાં આવશે. અપીલકર્તાના જાણકાર વકીલે સ્વીકાર્યું છે કે કોઈ નવી નોટિસ આપવામાં આવશે નહીં.તે મુજબ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

આર. પી.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.